

Маріупольський державний університет

ПРОГРОМАДСЬКИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

Київ - 2025

Прогромадський вектор університетської освіти у викликах сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 року / за заг. ред. О.А.Голюк. Маріуполь: МДУ, 2025. 401 с.

Редакційна колегія:

Блашкова О.М., кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Голюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Грошовенко О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Деснова І.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти, декан психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету

Крутій К.Л., доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Мірошніченко В.М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Поповська О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Присяжнюк Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Хаджинова І.В., старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 16 травня 2025 року)

Статті публікуються в авторській редакції

9. Lynn J. McNair & K. Papaspyropoulou. The impact of the 'accelerated childhood' culture in UK's ECEC: practitioners' and policy makers' views during a professional development course. *European Early Childhood Education Research Journal*. 2025. DOI: 10.1080/1350293X.2025.2452547
10. Sorrells C., Akpovo M. Time for Slow Care: Bringing Slow Pedagogy Into Conversation with Ethics of Care in the Infant/Toddler Classroom. *Policy Futures in Education*. 2024. № 22 (7). P.p. 1404–1420.

Крутій К. Л.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

Максимчук А.О.,
здобувач вищої освіти,
Маріупольський державний університет

МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

Мультиплікація долає розрив між реальністю та світом уяви завдяки фантастичним пригодам, казкам, гумору та захоплюючим образам [7]. Вплив дитячих медіа має значний потенціал, за умови його розумного використання, з урахуванням вікового розвитку та рівня концентрації уваги, процесів мислення та розвитку комунікативних навичок [6]. Мовленнєвий розвиток дітей є важливим аспектом їхньої загальної когнітивної та комунікативної компетентності. Цей процес є складним і багатограним, який включає засвоєння дитиною фонетичної системи мови, збагачення словникового запасу, оволодіння граматичною будовою, а також розвиток умінь використовувати мовлення в різних ситуаціях спілкування.

Проблематика мовленнєвого розвитку дошкільників широко висвітлена в наукових працях А. Богуш [2], лексико-граматичний напрям розвитку мовлення у дітей дошкільного віку висвітлений у наукових працях К. Крутій, що охоплюють посібники для закладів вищої освіти та авторські програми та методики. Важливим завданням освітньої діяльності у закладі дошкільної освіти є розвиток зв'язного мовлення, під час якого реалізується головна функція мовлення – комунікативна. Адже саме за допомогою зв'язного мовлення дитина спілкується з іншими [1, с.29-30]. На думку К. Крутій, «мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку – це процес набуття оптимального щодо віку кола лінгвістичних уявлень, мовленнєвих умінь і навичок, результатом якого є мовлення, сформованість мовленнєвої активності, самостійність у наслідуванні мови та осмисленому оволодінні лінгвістичною інформацією, вміння використовувати різноманітні засоби спілкування» [5, с.32]. Це визначення підкреслює багатогранність мовленнєвого розвитку, що охоплює не лише знання мовних одиниць, але й уміння активно використовувати їх у різних комунікативних ситуаціях.

Діагностика рівня мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку засобами мультиплікації заснована на базових принципах діагностики мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку [4], запропонованої Крутій К. у 2005 році, що пропонує перевірку рівня сформованості дитячого мовлення на імпресивному та експресивному рівні. Імпресивне мовлення, або розуміння мови, є основою для розвитку експресивного мовлення, тобто здатності дитини самостійно висловлювати свої думки.

Запропонована нами діагностична методика є модифікованим проєктом, що передбачає використання наявного у вільному доступі мультиплікаційного контенту з метою підвищення діагностичної ефективності та створення природнього комунікативного середовища для старших дошкільників. Мультфільми є невід'ємною частиною сучасного дитинства, тому використання знайомих персонажів та сюжетів може значно підвищити зацікавленість дітей у процесі діагностики та сприяти отриманню більш об'єктивних результатів.

Діагностична методика засобами мультиплікації охоплює два основних розділи: діагностику імпресивного (сприймання) та експресивного (продукування) мовлення. Кожен з цих розділів містить спеціально розроблені вправи, спрямовані на виявлення рівня сформованості відповідних мовленнєвих навичок. Діагностика імпресивного мовлення проводиться за допомогою вправи «Операція «Провокація», що передбачає визначення розуміння дітьми змісту мультфільмів. Дитині демонструють зображення різних персонажів та пропонують встановити відповідність із названими мультфільмами. Оцінка результатів проводиться за бальною шкалою, що враховує точність відповідей.

Діагностика експресивного мовлення складається з трьох вправ: «У мамі – мамонтенятко? Ні, у мамі – дитятко!», «Ланцюжок думок» та «До нас на гостини прийшов Пес Патрон!». Кожна з цих вправ має свою специфічну мету та спрямована на оцінку різних аспектів експресивного мовлення дитини.

Вправа «У мамі – мамонтенятко? Ні, у мамі – дитятко!» пропонує дітям утворити назви дітей тварин-персонажів з відомих мультфільмів та здійснює перевірку словотвірних навичок. Завдання цієї вправи полягає в тому, щоб виявити, наскільки дитина володіє граматичними правилами утворення назв дитинчат тварин, використовуючи при цьому знайомий контекст мультфільмів. Завдання «Ланцюжок думок» перевіряє граматичну правильність мовлення через складання речень за зображеннями. Дитині демонструються окремі картинки або серії картинок, які відображають певні дії або ситуації, і їй пропонується скласти за ними граматично правильні та змістовні речення. Вправа «До нас у гості прийшов Пес Патрон!» полягає в оцінці зв'язного мовлення через перегляд мультфільму та подальшу реконструкцію його змісту. Після перегляду короткого, але змістовного фрагменту мультфільму, дитині пропонується розповісти про те, що вона побачила, відтворити послідовність подій, назвати персонажів та описати їхні дії.

Використання мультфільмів у діагностичному процесі має низку переваг.

Перш за все, залучення мультиплікації до діагностики підвищує рівень мотивації дитини, оскільки знайомі персонажі викликають інтерес до процесу тестування. Яскраві, динамічні та емоційно насичені мультфільми здатні привернути увагу дитини, створити позитивний емоційний фон та зменшити можливий стрес, пов'язаний з діагностичною процедурою. Діагностична методика дозволяє здійснити комплексну оцінку мовленнєвих навичок: словозміна, формотворення, словотворення, зв'язне мовлення. Завдяки різноманітності вправ, діагностична методика охоплює основні аспекти мовленнєвого розвитку старших дошкільників, надаючи педагогу можливість отримати цілісне уявлення про рівень сформованості їхніх мовленнєвих компетенцій.

Природність ситуації спілкування надає можливість дітям взаємодіяти зі змістом завдань у знайомому для них ігровому форматі, що забезпечує більшу достовірність отриманих результатів. Ігрова форма проведення діагностики сприяє створенню невимушеної атмосфери, в якій дитина почувається більш комфортно та впевнено, що, в свою чергу, позитивно впливає на якість її мовленнєвих проявів. Ще одна вагома перевага даної методики – це її інклюзивність, вона може бути застосована для дітей з різними рівнями мовленнєвого розвитку, включаючи дітей з мовленнєвими порушеннями. Завдяки можливості адаптації завдань та використання різноманітного мультиплікаційного контенту, діагностична методика може бути використана для діагностики дітей з різними освітніми потребами. Гнучкість застосування методики полягає у можливості використання її як в індивідуальній, так і в груповій формі, у закладі дошкільної освіти або вдома. Простота та доступність методики роблять її зручною для використання в різних умовах, як у спеціалізованих дошкільних закладах, так і в домашніх умовах під наглядом батьків.

Також діагностична методика економить час педагога. Завдяки відео-контенту процес діагностики стає швидшим та зручнішим для педагога, а її інноваційний підхід викликає інтерес у педагогів, стимулює їх до подальшого вдосконалення професійної діяльності. Використання готового мультиплікаційного контенту дозволяє оптимізувати час, необхідний для підготовки та проведення діагностики, а також підвищити її ефективність. Впровадження цієї методики в практику дошкільної освіти сприятиме більш точному визначенню потреб кожної дитини у сфері мовленнєвого розвитку та своєчасному наданню їй необхідної педагогічної підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А.М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / Богуш А.М., Трифонова О.С. та ін. Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. А.М. Богуш (ред.). К. : Видавничий Дім «Слово». 2011. 567 с.

3. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.

4. Крутій К.Л. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2005. 208 с.

5. Крутій К. Л. Формування граматичної правильності мовлення в дошкільників у контексті комунікативного розвитку: термінологічне поле. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 28-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2018_3_6 (дата звернення: 31.03.2025).

6. Betti M.J., Igaab Z. K. Thi Qar University Investigating the Effect of the Language of Cartoon Films on Children's Acquisition of Their Mother Tongue: A Case Study of Three Children, 2022.

URL: https://www.researchgate.net/publication/362920728_Original_Paper_Investigating_the_Effect_of_the_Language_of_Cartoon_Films_on_Children%27s_Acquisition_of_Their_Mother_Tongue_A_Case_Study_of_Three_Children (дата звернення: 31.03.2025).

7. Ellwood-Hughes P. Animated Kids Films And Why They Are So Popular: Who doesn't love an animated film? Credit: Disney and Pixar. 2022 URL: <https://entertainment-focus.com/2022/04/08/animated-kids-films-and-why-they-are-so-popular/> (дата звернення: 31.03.2025).

Кубашина А.С.,

здобувач вищої освіти,

Мариупольський державний університет

Науковий керівник: Фунтікова О.О., доктор пед. наук, професор,

професор кафедри дошкільної освіти,

Мариупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Екологічне виховання дітей старшого дошкільного віку є актуальною проблемою сучасності, адже саме у цьому віці формуються основи екологічної свідомості та культури, які впливають на ставлення людини до природи та її дії у довкіллі. У дошкільному віці закладаються фундаментальні уявлення про світ природи, екологічна культура та свідоме ставлення до навколишнього середовища, що підкреслює необхідність використання цього періоду для формування екологічних цінностей.

Особливості екологічного впливу на дітей дошкільного віку має низку особливостей, пов'язаних із фізіологічними, психологічними та соціальними аспектами розвитку. Дошкільнята є особливо вразливими до негативних екологічних чинників через їхній інтенсивний ріст і розвиток, недосконалу імунну систему та ще не сформовану здатність організму до детоксикації. Організм дітей менш ефективно справляється з токсинами через незрілість печінки, нирок і дихальної системи.

Накопичення шкідливих речовин (важких металів, пестицидів, забрудненого повітря). Вплив екологічних факторів, таких як забруднене повітря,